

УДК 811.11'1
DOI <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2021-82-50>

ТРАКТУВАННЯ МУЛЬТИМОДАЛЬНОСТІ В СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ СТУДІЯХ

Фурман О. М.

*аспірантка кафедри прикладної лінгвістики
Волинський національний університет імені Лесі Українки
пр. Волі, 13, Луцьк, Україна
orcid.org/0000-0002-0089-1654
oksana.furman80@gmail.com*

Ключові слова:

*мультимодальні тексти,
полікодовість, креолізовані
тексти, полісеміотичність,
невербальні та паравербальні
засоби.*

Статтю присвячено вивченню феномену мультимодальності у сучасних вітчизняних та зарубіжних студіях. Акцентовано увагу на мультимодальному характері сучасної текстової комунікації.

Здійснено огляд наукових робіт, присвячених лінгвістичному явищу мультимодальності. У процесі роботи досліджено витoki мультимодальності та окреслено новітні підходи до дослідження цього явища у сучасному комунікативному просторі. Висвітлено теоретичне підґрунтя мультимодальної лінгвістики. Систематизовано, порівняно та уточнено окремі трактування мультимодальності.

Здійснено комплексний аналіз вищезазначеного лінгвістичного поняття. Мультимодальність розглянуто як процес і як результат взаємодії множинності семіотичних ресурсів (вербальних, невербальних та паравербальних), що залучаються до процесу комунікації.

Виявлено велике різноманіття термінів на позначення текстів із негомогенними складниками, поліфонічність номінацій яких зумовлена широким спектром характерних особливостей таких текстів. Зосереджено увагу на диференціації термінів «полікодовість» та «креолізованість». Пояснено доцільність послуговування терміном «мультимодальність» на позначення текстів із гетерогенними складниками. У сучасній лінгвістиці мультимодальні тексти аналізують з урахуванням кількісної репрезентації вербальних та невербальних складників та ступеня їх кореляції.

Досліджено, що трактування мультимодальності у сучасних лінгвістичних студіях є нечітким. Виявлено функціонування значної кількості наукових осередків у різних країнах світу, що вивчають мультимодальність комунікативної взаємодії. Наведено приклади онлайн-платформ, форумів, проєктів тощо, основним напрямом досліджень яких є мультимодальна інтерація спілкування. Окреслено основні напрями сучасних мультимодальних студій. Обґрунтовано перспективність полівекторних досліджень мультимодальної текстової комунікації та визначено перспективи подальших розвідок.

INTERPRETATION OF MULTIMODALITY IN MODERN LINGUISTIC STUDIES

Furman O. M.

Postgraduate Student at the Department of the Applied Linguistics

Lesya Ukrainka Volyn National University

Volia avenue, 13, Lutsk, Ukraine

orcid.org/0000-0002-0089-1654

oksana.furman80@gmail.com

Key words: *multimodal texts, polycode, creolized texts, polysemiotics, nonverbal and paraverbal means.*

The article is devoted to the study of the phenomenon of multimodality in modern domestic and foreign studies. Emphasis is placed on the multimodal nature of modern text communication.

The review of the scientific works devoted to the linguistic phenomenon of multimodality is carried out. In the course of the work the origins of multimodality are investigated and the advanced approaches to the study of this phenomenon in the modern communicative space are outlined. The theoretical basis of multimodal linguistics is highlighted. Some interpretations of multimodality are systematized, compared and specified.

A comprehensive analysis of the above-mentioned linguistic concept has been carried out. Multimodality is regarded as a process and as a result of the interaction of semiotic resources plurality (verbal, nonverbal and paraverbal) involved in the communication process.

A wide variety of terms for denoting texts with inhomogeneous components has been revealed. Polyphony of their nominations is due to a wide range of characteristic features of such texts. The focus is on the differentiation of the terms “polycode” and “creolization”. The relevance of using the term “multimodality” to denote texts with heterogeneous components is explained. In modern linguistics, multimodal texts are analyzed considering the quantitative representation of verbal and nonverbal components and the degree of their correlation.

It is investigated that the interpretation of multimodality in modern linguistic studies is unclear. The functioning of a significant number of research centers in different countries of the world engaged in the study of multimodality of communicative interaction has been revealed. Examples of online platforms, forums, projects, etc. are given, the main research field of which is multimodal interaction of communication. The main directions of modern multimodal studies are outlined. Perspectives of polyvector researches focused on multimodal text communication are substantiated and prospects of further researches are defined.

Постановка проблеми. Наше сьогодення характеризується розвитком новітніх цифрових технологій, що впливає на характер комунікативного простору та відображається у сучасному мовознавстві тенденцією до поліпарадигмальності. Візуалізація тексту, його естетичний складник та різноманітні засоби унаочнення – це ті параметри, які притаманні сучасним комунікативним текстовим ресурсам. Інтегрованість різних семіотичних ресурсів, взаємодія вербального складника та паравербальних компонентів у сучасному комунікативному просторі свідчать про його мультимодальний характер. «Світ, що нас оточує, мультимодальний, і ми є мультимодальними організаціями» [9, с. 145]. Так, будь-яке використання мови є мультимодальним [19, с. 386]. У сучас-

ному комунікативному просторі найпоширенішим джерелом інформації стають особливі тексти – мультимодальні (англ. *multimodal*, від лат. *multum* – багато і *modus* – міра, спосіб), складний та гетерогенний семіотичний характер яких уможливорює їх полівекторне декодування. Інформація в мультимодальних текстах закодована одразу кількома модусами, або режимами, – природною мовою (вербальним модусом) та іншими знаковими системами (графічним, аудіальним, кінетичним модусами тощо). У мультимодальних текстах лексеми увиразнюються шрифтовими варіаціями, відеоресурсами, анімаціями тощо. Не дивно, що мультимодальний характер комунікації, характерний політиці, освіті, медицині, мистецтву, культурі, призвів до появи низки наукових розвідок

у галузях психології, філософії, культурології, мовознавства, зокрема лінгвостеміотики, та привернув увагу багатьох учених.

На теренах зарубіжжя дослідниками мультимодальності тексту стали Л. Ансвес, А. Арчер, Ш. Баллі, Р. Барт, Дж. Беземер, Дж. Бейтман, А. Болдрі, М. Волш, А. Гіббонс, Р. Іедема, Г.К. Дживіт, Г. Крес, Дж. Лайонз, Дж. Лемке, Дж. Ліу, Т. ван Люен, В.Дж.Т. Мітчел, Н. Норгаард, С. Норріс, Ф. Серафіні, М. С'єфкес, Х. Стокл, Г. Тонфоні, Ч. Форсвіл, М.А.К. Халлідей, К. О'Халоран, С. Хартмут та ін.

Серед російських лінгвістів, праці яких присвячені поняттю *мультимодальності*, варто виокремити таких, як О.Є. Анісімова, І.В. Арнольд, А.А. Бернацька, Л.С. Большакова, Л.М. Большинова, І.В. Вашуніна, А.М. Волоскович, Л.В. Дубовицька, А.А. Кібрік, О.А. Нежура, Ю.А. Сорокін, В.З. Панфілов, О.В. Пойманова, А.Г. Сонін та ін.

У вітчизняній лінгвістиці мультимодальний аналіз тексту здійснювали Т.О. Анохіна, І.О. Андреева, І.М. Артамонова, І.А. Бехта, І.Л. Білюк, Я.В. Бистров, О.П. Воробйова, О.О. Гаврилюк, Н.Я. Град, Л.К. Глівінська, Н.В. Драган-Іванець, В.А. Єфименко, М.Р. Івашишин, М.А. Карп, Л.Л. Макарук, І.Г. Мірошниченко, І.І. Серякова та ін.

Мета статті – здійснити огляд наукових робіт, присвячених мультимодальності у лінгвістиці, комплексно проаналізувати її витоки та парадигми, на основі яких здійснюються сучасні розвідки, визначити перспективи подальших досліджень. Реалізація мети дослідження передбачає розв'язання таких завдань:

- дослідити теоретичні витоки мультимодальності;
- уточнити трактування поняття *мультимодальності*;
- обґрунтувати категорійно-поняттєвий апарат мультимодальності;
- здійснити ретроспективний аналіз мультимодальних досліджень тексту та окреслити основні напрями сучасних мультимодальних студій.

Предметом дослідження є лінгвістичне явище мультимодальності англомовного комунікативного простору.

Об'єкт дослідження – теоретичні доробки та практичні дослідження вчених-лінгвістів у царині мультимодальної лінгвістики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Витоки мультимодальності як лінгвістичного феномену досить недавні (датуються кінцем ХХ століття). Термін «мультимодальність» уведений австралійським лінгвістом британського походження М.А.К. Халіддеем, який вважається засновником системно-функціональної лінгві-

стики та системно-функційної граматики. Першопочаткові дослідження цього поняття асоціюються з іменами англійських науковців Г. Креса та Т. ван Люена, які у своєму доробку «Reading Images – the Grammar of Visual Design» (1990, 1996, 2006) говорили про значущість візуальної репрезентації ідей, розглянули зображення як форму комунікації та частково описали, яким чином продуценти візуальної інформації можуть сконфігурувати модальність того, що вони планують висловити [14].

Варто зауважити, що термін *мультимодальність* уживається у вузькому значенні на позначення об'єкта напряму дослідження та у широкому – методології, наукової парадигми, цілого напряму лінгвістичних досліджень – мультимодалістики.

А.А. Кібрік дефініціює термін «мультимодальність», спираючись на розуміння модальності у психології, нейрофізіології та інформатиці як тип зовнішнього стимулу, що сприймається одним із відчуттів людини, насамперед зором і слухом. Вивчаючи комунікативний акт, дослідник виокремлює значущість трьох інформаційних каналів (сегментного (вербального), просодичного та візуального). Так, у мовленні існує сегментний (вербальний) компонент та велика кількість несегментних (просодичних) параметрів. Візуальний канал охоплює жестикуляцію, спрямованість погляду, міміку та інші аспекти «мови тіла». Писемний дискурс, що сприймається візуально, окрім вербального компонента, включає цілий набір графічних параметрів, як-от шрифт, колір, формат тощо. Сучасне поняття *мультимодальності* поєднує все це різноманіття [9, с. 148].

У лінгвістиці нині відбувається перехід від аналізу одношарової семіотичної системи, якою є мова, до вивчення багатошарової (тексто/аудіо/візуальної інформації представлення тексту в Інтернеті) [6, с. 5]. Тексти з вербальними та невербальними компонентами аналізують з урахуванням кількісної репрезентації цих компонентів та ступеня їх кореляції. У лінгвістиці є надзвичайно велике різноманіття термінів на позначення текстів, що містять негомогенні складники. Найчастіше лінгвісти номінують тексти такого типу полікодовими (Л.С. Большакова, Г. Ейгер, В. Юхт) або креолізованими (О.Є. Анісімова, Ю.В. Кнозоров, Ю.А. Сорокін, Є.Ф. Тарасов). Російські лінгвісти Ю.А. Сорокін та Є.Ф. Тарасов увели термін «креолізовані тексти», під яким вони розуміють тексти, структура яких складається з двох негомогенних частин (вербальної та невербальної), що належать до інших знакових систем, ніж мовні знаки [13, с. 180].

Поліфонічність номінацій мультимодальних текстів дослідила Л.Л. Макарук, яка навела узагальнений перелік таких термінів: «авербальні тексти» (Б.А. Плотніков); «аудіовізуальні»

(О.В. Кулагіна); «багатоканальні» (М.О. Ішук); «вербальні й іконічні комплекси» (І.М. Артамонова); «відеовербальні» (О.В. Пойманова); «візуально залежні» (Л.Т. Кияк-Редькович); «гібридні/ізовербальні» (А.О. Бернацька); «ізоверби» (О.В. Міхєєв, Г.М. Волоскович); «іконотексти» (Г.М. Волоскович); «іконічні» (З.О. Гетьман); «інтерсеміотичні» (М.В. Воробйова, М.О. Ішук, Т.С. Семенюк); «лінгвовізуальні комплекси» (Л.М. Большіянова); «монокодові» (Л.С. Большакова); «негомогенні» (М.О. Ішук); «паралінгвістично активні» (Т.П. Семенюк); «полісеміотичні»; «тексти змішаного типу» (Т.О. Ленкова); «семіотично ускладнені» (Т.П. Семенюк, О.В. Протченко), «мультимодальні» (Г. Кресс, Т. ван Лівен, Л.Л. Макарук) [10, с. 112].

Досліджуючи мовні та позамовні параметри текстів казок, реклами, карикатур, коміксів, афіш, плакатів тощо, науковці уточнювали терміни на позначення таких текстів, надаючи їм нових номінацій, що відображали ті чи інші характерні особливості. Наприклад, Г.В. Ейгер і Л.В. Юхт трактують полікодовий текст як поєднання природного мовного коду з кодом якої-небудь іншої семіотичної системи (зображення, музика тощо) [8, с. 107]. У вужчому розумінні семіотично неоднорідних текстів О.В. Пойманова вживає термін «відеовербальний текст» та визначає його як «текст, що складається з об'єднаної смисловим зв'язком послідовності знаків, які належать до знакових систем подвійного роду (природної мови та іконічної, яка сприймається зоровими рецепторами)» [12, с. 6].

Слід зазначити, що відсутність чіткого розмежування між поняттями *креолізованих* та *полікодових* текстів пояснюється тим, що деякі науковці ототожнюють ці терміни (О.Є. Анісімова, Л.М. Большіянова, А.В. Міхєєв, Т.Г. Орлова). Так, О.Є. Анісімова дефініціює такі тексти як вербально-фотографічну єдність, де вербальний та зображальний компоненти утворюють одне візуальне, смислове та функціональне ціле, що забезпечує його комплексний прагматичний вплив на адресата [1, с. 73].

Чимало праць присвячено проблемі розрізнення термінів «мультимодальний», «креолізований», «полікодовий» (О.В. Завадська, Л.Л. Макарук, О.В. Михальська, І.Г. Мірошниченко). О.В. Михальська стверджує, що полікодовий текст – це самостійне утворення, що існує окремо від креолізованого, а текстовий феномен об'єднує два підвиди текстів, створених знаками негомогенної природи [11, с. 35]. На думку вченої, такий підхід дозволяє звузити розуміння креолізованих текстів, уможливаючи при цьому вирішення проблеми термінологічної невизначеності. А.А. Бернацька також розмежує вищезгадані поняття. На її думку, термін «полікодовий текст» найбільш характерний для позначення

негомогенних синкретичних повідомлень, що утворюються шляхом поєднання різних знакових систем за умови їх взаємної синсематії, тобто за однакової значущості всіх знакових систем, що беруть участь у його оформленні, та неможливості заміни чи упущення однієї з них. Для позначення певного ступеня чи самого факту залучення різних знакових систем у процесі текстотворення дослідниця пропонує використовувати метафоричний термін «креолізація» [2, с. 109].

Ураховуючи це, креолізовані тексти інтерпретують як видове поняття стосовно полікодових.

Ми дотримуємося думки більшості сучасних зарубіжних учених, які у своїх працях послуговуються терміном «мультимодальність» як універсальним лінгвістичним явищем. Ґрунтовні дослідження мультимодальності тексту здійснила Л.Л. Макарук, яка запропонувала інтегрований аналіз структурно-функційного, комунікативно-прагматичного, лінгвістичного та соціокультурного аспектів реалізації мультимодального комунікативного простору: розробила стратегії мультимодального текстотворення, ввела в науковий обіг нові поняття мультимодальної лінгвістики («мультимодальна графема», «мультимодальна лексема», «мультимодальний текст», «лінгвальна гра»); обґрунтувала та проілюструвала типи, специфіку мультимодальних лексем, синтаксичних конструкцій і текстових моделей; виокремила найбільш характерні явища в англійських медіа у межах мультимодальної стилістики [10].

У працях Л.К. Глівінської охарактеризовано мультимодальну сутність спілкування та синкретичну природу комунікативних артефактів, розкрито специфіку відношень між елементами інтерсеміотичного ресурсу [5]. Н.Я. Град дослідила поняття модусу та визначила види мультимодальних текстів [7]. Мультимодальні засоби когезії та когерентності у сучасних літературних казках дослідили І.А. Бехта та М.А. Карп [3]. У сучасній лінгвістиці значний інтерес становлять структурно-семантичні, комунікативно-прагматичні та функційні параметри англійських мультимодальних текстів малої форми.

У різних куточках світу започатковано та активно здійснюється діяльність інститутів, лабораторій, форумів, семінарів, симпозіумів, конференцій, основним напрямом досліджень яких є мультимодальна інтеракція спілкування. Яскравим прикладом є програма *Multimodality Talk Series* [16], онлайн-майданчик для дослідників мультимодальності всього світу, що працює у тандемі з онлайн-воркшопами «*The Bremen-Groningen Online Workshops on Multimodality*» [20], які стали продовженням наукових розвідок Бременської конференції з мультимодальності в Університеті Бремена, Німеччина

(2014–2019 pp.). Онлайн-платформи «The UCL Visual and Multimodal Research Forum» [21], «Multimodal Analysis Lab» [15] мають на меті забезпечити простір для діалогу та співпраці лінгвістів-дослідників із метою розвитку міждисциплінарних мультимодальних досліджень. Проект «PanMeMic» [17] (Pandemic Meaning Making of Interaction and Communication) створено з метою розвитку лінгвістичних досліджень та вивчення змін у характері мультимодальної комунікативної взаємодії, що спричинені COVID-19. Британське видавництво Routledge [18] опублікувало серію книг, присвячених мультимодальності: «The Routledge Handbook of Multimodal Analysis», *Multimodal Studies. Exploring Issues and Domains* (за ред. К. О'Халоран, Б.А. Сміт), «Working with Multimodality. Rethinking Literacy in a Digital Age» (Дж. Ровсел), «Multimodal Theory and Methodology For the Analysis of (Inter)action and Identity» (С. Хоппик), «Multimodal Stylistics of the Novel. More than Words» (Н. Норгаард), «Multimodality in Practice Investigating Theory-in-Practice-through-Methodology» (С. Хоппик) тощо.

Висновки і перспективи подальших розробок. Лінгвістичне трактування мультимодальності у сучасних студіях не є чітким. Під мультимодальністю розуміємо поєднання множинних семіотичних ресурсів (вербальних, невербальних та паралінгвальних). Це комплексне лінгвістичне явище, що засвідчує поліпарадигмальність лінгвістики, об'єднуючи класичну та графічну лінгвістику, паралінгвістику, невербальну та візуальну комунікацію. Більшість сучасних англійських текстів супроводжуються невербальними та паравербальними складниками, що дозволяє розглядати їх через призму мультимодальності. Значення мультимодальних складників реалізується через комплексну взаємодію різних семіотичних ресурсів.

Актуальність досліджень із цієї тематики підтверджується функціонуванням у світовому науковому просторі значної кількості лінгвістичних студій, що вивчають мультимодальний характер спілкування. Перспективи подальших розвідок убачаємо у дослідженні засобів мультимодальності у їх полівекторному декодуванні залежно від призначення тексту та його комунікативного завдання. Ґрунтовного вивчення потребують комунікативно-прагматичні характеристики мультимодальної комунікації з урахуванням ідей сучасної антропоцентричної лінгвістики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анисимова Е.Е. Паралингвистика и текст (к проблеме креолизованных и гибридных текстов). *Вопросы языкознания*. 1992. № 1. С. 71–79.
2. Бернацкая А.А. К проблеме «креолизации» текста: история и современное состояние. *Рече-*

вое общение: Специализированный вестник. Красноярский государственный университет. Красноярск, 2000. Вып. 3 (11). С. 104–110.

3. Бехта І., Карп М.А. Мультимодальні засоби когезії та когерентності у сучасних літературних казках: теоретико-методологічна інтерпретація. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. Одеса, 2014. Вип. 13. С. 87–90.
4. Большакова Л.С. О содержании понятия «поликодовый текст». *Вестник Новгородского государственного университета. Серия: Филология*. Великий Новгород, 2008. № 49. С. 48–51.
5. Гливінська Л.К. Об'єкт неолінгвістики – мультимодальність: завдання і рішення. *Science and Education a New Dimension. Philology*. Будапешт, 2018. Т. 6 (52), Вип. 177. С. 23–26. DOI: <https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2018-177V152> (дата звернення: 27.04.2021).
6. Горошко Е.И. Психолінгвістика Інтернет-комунікацій. *Вопросы психолінгвістики*. 2008. № 7. С. 5–12.
7. Град Н.Я. Сучасні мультимодальні студії: модальна лінгвістика та мультимодальна стилістика. *Одеський лінгвістичний вісник*. 2014. Вип. 4. С. 49–51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/olinv_2014_4_15 (дата звернення: 27.04.2021)
8. Ейгер Г.В., Юхт В.Л. К построению типологии текстов. *Лингвистика текста: материалы научной конференции при МГПИИЯ имени М. Тореца*, Москва, 1974. С. Ч. I. 103–109.
9. Кибрик А.А. Мультимодальная лингвистика. *Когнитивные исследования*. Москва, 2010. № 4. С. 134–152.
10. Макарук Л.Л. Мультимодальність сучасного англійського масмедійного комунікативного простору: дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.04. Запоріжжя, 2019. 635 с.
11. Михальская О.В. Разграничение креолизованных и поликодовых текстов (проблемы таксономии). *Мовні і концептуальні картини світу*. 2014. Вип. 47 (2). С. 30–37. URL: <https://cutt.ly/LbJYnBP> (дата звернення: 27.04.2021).
12. Пойманова О.В. Семантичний простір відеовербального тексту: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.19. Москва, 1997. 24 с.
13. Сорокин Ю.А., Тарасов Е.Ф. Креолизованные тексты и их коммуникативная функция. *Оптимизация речевого воздействия: коллективная монография*. Москва, 1990. С. 180–186.
14. Kress G., Leeuwen van T. *Reading Images: The Grammar of Visual Design*. London: Routledge, 1996. 316 p.
15. Multimodal Analysis Lab. URL: <https://multimodal-analysis-lab.org/> (дата звернення: 28.04.2021).
16. *Multimodality Talk Series*. URL: <https://cutt.ly/LbJYpLa> (дата звернення: 28.04.2021).
17. PanMeMic. URL: <https://panmemic.hypotheses.org/> (дата звернення: 28.04.2021).

18. Routledge. URL: <https://cutt.ly/ybJYYxN> (дата звернення: 28.04.2021).
19. Scollon R. Multimodality and the language of politics. *Encyclopedia of language and linguistics*. 2nd ed./ Eds. Yu. I. Alexandrov et al. Oxford: Elsevier, 2006. vol. 9, pp. 386–387.
20. *The Bremen-Groningen Online Workshops on Multimodality*. URL: <https://cutt.ly/0bJYwNJ> (дата звернення: 28.04.2021).
21. *The UCL Visual and Multimodal Research Forum*. URL: <https://multimodalforum.org/> (дата звернення: 28.04.2021).

REFERENCES

1. Anisimova E. E. (1992) Paralingvistika i tekst (k probleme kreolizovannykh i gibridnykh tekstov) [Paralinguistics and text (on the problem of creolized and hybrid texts)]. *Voprosy yazykoznaniiya* [Questions of linguistics], no. 1, pp. 71–79.
2. Bernatskaya A. A. (2000) K probleme «kreolizatsii» teksta: istoriya i sovremennoe sostoyanie. [On the problem of «creolization» of the text: history and current state]. *Rechevoe obshchenie: Spetsializirovannyi vestnik. Krasnoyarskiy gosudarstvennyy universitet* [Speech communication: Specialized bulletin. Krasnoyarsk State University]. Krasnoyarsk, vol. 3 (11), pp. 104–110.
3. Bekhta I., Karp M. A. (2014) Muljtymodaljni zasoby kogheziji ta kogherentnosti u suchasnykh literaturnykh kazkakh: teoretyko-metodologichna interpretacija [Multimodal means of cohesion and coherence in modern literary tales: theoretical and methodological interpretation]. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnogho ghumanitarnogho universytetu. Seriya: Filologhija* [Scientific Bulletin of the International Humanities University. Series: Philology]. Odessa, vol. 13, pp. 87–90.
4. Bol'shakova L. S. (2008) O sodержanii ponyatiya «polikodovyy tekst» [On the content of the concept of «polycode text»]. *Vestnik Novgorodskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya: Istoriya. Filologiya* [Bulletin of the Novgorod State University. Series: History. Philology]. Velikiy Novgorod, no. 49, pp. 48–51.
5. Ghlyvinsjka L. K. (2018) Ob'jekt neolinghivistyky – muljtymodaljnistj: zavdannja i rishennja [The object of neolinguistics is multimodality: tasks and solutions]. *Science and Education a New Dimension. Philology* (electronic journal), vol. 6 (52), iss. 177, pp. 23–26. Retrieved from: <https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2018-177VI52> (accessed 27 April 2021).
6. Goroshko E. I. (2008) Psikholingvistika Internet-kommunikatsiy. [Psycholinguistics of Internet communications]. *Voprosy psikholingvistiki* [Psycholinguistics issues]. no. 7, pp. 5–12.
7. Ghrad N. Ja. (2014) Suchasni muljtymodaljni studiji: modaljna linghivistyka ta muljtymodaljna stylistyka [Modern multimodal studios: modal linguistics and multimodal stylistics]. *Odesjkyj linghivistychnyj visnyk* [Odessa Linguistic Bulletin.] vol. 4, pp. 49–51. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/oliniv_2014_4_15 (accessed (27 April 2021)).
8. Eyger G. V., Yukht V. L. (1974) K postroeniyu tipologii tekstov [To the construction of a typology of texts]. *Lingvistika teksta: materialy nauchnoy konferentsii pri MGPIIYa imeni M. Toreza* [Linguistics of the text: materials of the scientific conference at the M. Torez Moscow State Pedagogical Institute]. Moscow, Part I, pp. 103–109.
9. Kibrik A. A. (2010) Mul'timodal'naya lingvistika [Multimodal linguistics]. *Kognitivnye issledovaniya* [Cognitive research]. Moscow, no. 4, pp. 134–152.
10. Makaruk L. L. (2019) Muljtymodaljnistj suchasnogho anghlomovnogho masmedijnogho komunikatyvnogho prostoru [Multimodality of modern English-language mass media communication space] (PHD Thesis), Zaporizhzhia: Lesia Ukrainka East European National University, Zaporizhzhia National University.
11. Mikhal'skaya O. V. (2014) Razgranichenie kreolizovannykh i polikodovykh tekstov (problemy taksonomii) [Distinguishing between creolized and polycode texts (taxonomy problems)]. *Movni i kontseptual'ni kartini svitu* [Linguistic and conceptual pictures of the world]. vol. 47 (2), pp. 30–37. Retrieved from: <https://cutt.ly/LbJYnBP> (accessed 27 April 2021).
12. Pojmanova O. V. (1997) Semantychnyj prostir videoverbaljnogho tekstu [Semantic space of video verbal text] (PhD Thesis), Moscow.
13. Sorokin, Yu. A., Tarasov, E. F. (1990) Kreolizovannye teksty i ikh kommunikativnaya funktsiya [Creolized texts and their communicative function]. *Optimizatsiya rechevogo vozdeystviya: kollektivnaya monografiya* [Optimization of speech impact: a collective monograph]. Moscow, pp. 180–186.
14. Kress G., Leeuwen van T. Reading Images: The Grammar of Visual Design. London: Roudedge, 1996. 316 p.
15. Multimodal Analysis Lab. Retrieved from: <https://multimodal-analysis-lab.org/> (accessed 28 April 2021).
16. Multimodality Talk Series. Retrieved from: <https://cutt.ly/LbJYpLa> (accessed 28 April 2021).
17. PanMeMic. Retrieved from: <https://panmemic.hypotheses.org/> (accessed 28 April 2021).
18. Routledge. Retrieved from: <https://cutt.ly/ybJYYxN> (accessed 28 April 2021).
19. Scollon R. Multimodality and the language of politics. *Encyclopedia of language and linguistics*. 2nd ed./ Eds. Yu. I. Alexandrov et al. Oxford: Elsevier, 2006. vol. 9, pp. 386–387.
20. *The Bremen-Groningen Online Workshops on Multimodality*. Retrieved from: <https://cutt.ly/0bJYwNJ> (accessed 28 April 2021).
21. *The UCL Visual and Multimodal Research Forum*. Retrieved from: <https://multimodalforum.org/> (accessed 28 April 2021).